

FIGYELŐ

Kétszáz éves fennállását ünnepelte az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum. 1802. november 26-a jeles nap a magyar történelemben. Ezen a napon fogadta el II. Ferenc császár Széchényi Ferenc gróf felajánlását, amellyel cenki gyűjteményét, „ezt a részben nyomtatott, részben kéziratok művekből álló könyvtárt, valamint pénzérmék, földrajzi térképek, képek s végül a magyar történelmet bármilyen szempontból érintő vagy ezekkel kapcsolatban álló címerek gyűjteményeit ... a drága hazának ... és a közhaszonnak” szentelte.¹ E nemes adománynak köszönheti létét az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum. Mindkettő alapfeladata – az alapító szándékának megfelelően – összegyűjteni, gondosan megőrizni, szakszerűen, tudományos alapossággal feltárni és mindenki számára hozzáférhetővé tenni a magyar nemzet történelmére vonatkozó emlékeket.

A bicentenáriumot a két intézmény egész éven át tartó rendezvénysorozattal, közösen ünnepelte, szélesre tárva mind a könyvtár, mind az időközben felújított Nemzeti Múzeum kapuit. A nemzeti és nemzetközi megemlékezéseken, szakmai tanácskozásokon kívül nagyszabású, eddig Magyarországon még nem látott tárgyi emlékeket, dokumentumokat bemutató kiállításokat rendeztek a tárlatokra járó közönség nagy örömeire. A kiállítási katalógusok, képeskönyvek és tudományos kiadványok tanúi lesznek a rangos eseménysorozatnak csakúgy, mint az alkalomra megjelent évfordulós bélyeg, és ezüst emlékpénzérme.

Ennek az egész nemzetet megszólítani kívánó emlékévnek a jelmondata is Széchényi Ferentől származik. „Légy tudatában értékeidnek!” A programok egy-egy, jubileumhoz kapcsolódó gondolat köré csoportosultak.

1. A „Hagyomány és nemzettudat” alap gondolat jegyében 2002. január 22-én a Magyar Kultúra Napján Széchényi Ferenc szobrának megkoszorúzása indította el az ünnepi év eseményeit a Nemzeti Múzeum kertjében. Az ünnepségnek a védnöke Rockenbauer Zoltán kulturális miniszter volt. Délután az OSzK-ban a Magyar Kultúra Napján szokásos ünnepi előadást Szörényi László, az MTA Irodalomtudományi Intézetének igazgatója tartotta. Közreműködött Bánffy György színművész és Berecz András ének- és mesemondó. Február 15-én nyílt meg ugyancsak az OSzK-ban a *Múzsák kertje – A magyarországi múzeumok 200 éve* című kiállítás a Pulszky Társasággal közösen, amely a múzeumalapítás időszakában létrejött – ma részben határainkon kívül eső – legjelentősebb gyűjtemények bemutatásával bizonyította közgyűjteményeink átfogó kulturális küldetését. Február 22–23-án tudományos konferenciát tartott az OSzK, a MTA Irodalomtudományi Intézete és a Bod Péter Társaság Bod Péter születésének 290. évfordulója alkalmából. Egy hónappal később, március 23-án Internet Fiesta zajlott a nemzeti könyvtárban *Hagyományok és kihívások* címmel a 200 éves könyvtár új szolgáltatásairól, amelyet az Internet Society közösen rendezett a Magyar

¹ Részlet a könyvtár alapítóleveléből. = BERLÁSZ Jenő: *Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802–1867*. Bp. 1981. 46.

Tudományos Akadémiával, a Hungarnet Egyesülettel, a NIIF Programirodával, a Neumann Kht-val és az OSzK-val.

A Magyar Nemzeti Múzeumban ebben az időszakban lehetett itthon is megtekinteti *A magyar kereszténység 1000 éve* és *A nagyszentmiklósi aranykincs* című, sok érdeklődőt vonzó kiállításokat.

2. „Egyén – család – társadalom” volt az alapgondolata a sorozat második szakaszának, amely a Széchényi emléknapi ünnepséggel vette kezdetét április 29-én. Ekkor a Múzeum földszinti rotundájában egy-egy márványtáblát avattak fel a korábbi múzeumigazgatók illetve a kiemelkedő donátorok emlékezetére. Délután a Széchényi emléknapi szokásos eseményeit (a Széchényi emlékérem és a Keresztury Dezső által alapított díj átadását) követően leplezte le Ecsedy István, a NKÖM helyettes államtitkára a könyvtárigazgatók nevét megőrkítő márványtáblát. Ekkor nyílt meg állandó kiállítás keretében Széchényi Ferenc eredeti, több száz kötetet számláló könyvtára is az OSzK főigazgatói folyosóján.

Az év legrangosabb eseménye az OSzK Kézirattárának vezetője, Karsay Orsolya által rendezett *Uralkodók és Corvinák* című kiállítás, amelyet Mádl Ferenc köztársasági elnök nyitott meg május 16-án. Ez a tárlat Mátyás világhírű könyvtárának legszebb kéziratait mutatta be, elsősorban azt a 24 ma Firenzében őrzött kódexet, amelyekről kiderült, hogy eredetileg a Bibliotheca Corviniana számára készültek. Melléjük díszes, antikizáló stílusú kódexeket állítottak ki Bécsből, Wolfenbüttelből és az OSzK gyűjteményéből. Ekkor lehetett megtekinteni az OSzK tulajdonában lévő 35 corvina digitális változatát is, amelyek CD-ROM és DVD változatban azóta már kaphatók.

Ugyanekkor rendezték meg a Magyar Nemzeti Múzeumban az *A világ magyarjai a Magyar Nemzeti Múzeumért* című kiállítást, amely a hasonló elnevezésű pályázathoz kapcsolódóan a felhívásra küldött adományok közül a legszebb tárgyakat és dokumentumokat mutatta be, kiegészítve a legutóbbi negyedszázad új szerzeményeivel.

3. „A kultúra egyetemessége” volt a harmadik negyedév eseményeinek, amelyhez első-sorban nemzetközi részvételű rendezvények kapcsolódtak. Augusztusban tartották a „Magyar Könyvtárosok VI. Világtalálkozója”-t és a „Magyar Könyvtárosok Egyesületének vándorgyűlése”-t. Így ismét Budapesten találkozhattak a világ magyar származású könyvtárosai, és augusztus 9-én mindnyájan egy teljes napot tölthettek el az OSzK-ban, amikor is a nemzeti könyvtár bemutatkozott. Remek lehetőség nyílt a személyes konzultációkra, könyvtáros-vendégeink megismerkedhettek a könyvtár gyűjteményeivel és az itt folyó munkákkal. Egy hónappal később, szeptember 25. és 28. között ugyanitt rendezték meg „Az európai nemzeti könyvtárak vezetői”-nek tanácskozását.

A Magyar Nemzeti Múzeumban szeptember 9. és 11. között került sor a „Magyar múzeumigazgatók országos értekezleté”-re, majd az „International Council of Museums (ICOM) Régészeti és történeti bizottságának konferenciájá”-ra. *A Magyar Nemzeti Múzeum klasszicista épülete és megújulása* címmel pedig kiállítás nyílt a múzeumépületről, keletkezése történetéről és mostani megújulásáról.

4. Végül a „Nemzeti intézmények – polgári művelődés” gondolkör jegyében került sor a Széchényi Könyvtárban arra a konferenciára, amely az európai nemzeti könyvtárak alapításának történetét tárgyalta. Ugyanekkor harmadik alkalommal, november 21-én és 22-én találkoztak a Kárpát-medence legjelentősebb, magyar könyvállományt őrző könyvtárvezetői. Ehhez a tanácskozáshoz csatlakozott az *Aere perennius* című közös *Kiállítás a két intézmény történetéről*, amelyet Glatz Ferenc akadémikus, az MTA korábbi elnöke nyitott meg.

A Múzeumban az „Európai nemzeti múzeumok igazgatóinak találkozója”-nak fő témája november 26-án és 27-én a nemzeti múzeumok szerkezeti felépítése, gyűjtőtevékenysége és szerepe országa és Európa kulturális életében a XXI. században.

A jubileumi év hivatalosan november 25-én ért véget a Magyar Nemzeti Múzeumban megrendezett díszünnepséggel és az *Évezredek nyomában* című, régen várt, állandó régészeti kiállítás megnyitásával. Ezt a kiállítást is Mádl Ferenc, a köztársasági elnök nyitotta meg.

Az OSzK jelenlegi és régi munkatársai „Nemzedékek kézfogása” címmel november 27-én házi ünnepséget rendeztek. Az ott előadást tartó munkatársak kutatásaikra támaszkodva illetve egyéni emlékezések alapján mutatták be a könyvtár egy-egy korszakát. December 9-én tartották az év végén szokásos „Tudományos ülészak”-ot, amelynek keretén belül az egyéni kutatásokat végző munkatársak számoltak be új kutatási eredményeikről.

A jubileumi esztendőben igen sok kiadvány látott napvilágot. Felsorolásuktól ezen a helyen eltekintünk, mivel ezeket recenziók fogják ismertetni. Itt csupán azokra a kötetekre hívjuk fel a figyelmet, amelyek kifejezetten az alapító személyéhez, gyűjteményéhez és az OSzK történetéhez kapcsolódnak. Ilyen mindenekelőtt az Alapítólevél hasonló kiadása, amely Somkuti Gabriella bevezetőjével jelent meg az OSzK „Margaritae Bibliothecae Nationalis Hungariae” sorozatában. Ugyancsak neki köszönhető *Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802–1918* című összefoglalás. S végre 2002-ben megvalósult a Hungarica könyveit gondosan szerkesztett katalógusokban közreadó Széchényi Ferenc álma is: megjelent kéziratos térképgyűjteményének és atlaszainak katalógusa (szerkesztette: Plihál Katalin). Nyomtatott formában és CD-ROM-on is kapható, és az OSzK Térképtárának honlapján keresztül elérhető interneten is. Így a nemes adományozó eredeti könyvtárának éppen az az állományrésze vált a számítógépes technikának köszönhetően legelőször egyetemes közkinccsé, amelyet a kortársak katalógusból nem ismerhettek! Így él tovább a könyvtár és a múzeum mindenkori dolgozóiban Széchényi Ferenc szelleme: közkinccsé tenni értékeinket, miután „nemes szorgalommal” összegyűjtöttük és feltártuk azokat.

P. VÁSÁRHELYI JUDIT